
Contrapartides

per James Joyce

El timbre sonava furiosament i, quan Miss Parker va acostar-se al tub, una veu furiosa proferí amb un accent agut del nord d'Irlanda:

—Envii'm el Farrington!

Miss Parker retornà a la seva màquina i digué a un home que estava escrivint en una taula:

—Mr. Alleyne el demana a dalt.

L'home remugà un «Així rebenti!» sordament i enretirà la cadira per aixecar-se. Quan estava dret era gran i de bona tossa. Tenia una cara cotxa, fosca i vinosa de color, amb celles i bigotis rossos; els ulls eren una mica sortints, amb la part blanca bruta. Va alçar la post del taulell i, després de passar pel costat dels clients, va sortir del despatx amb pas feixuc.

Va pujar feixugament les escales fins que arribà al segon replà, on hi havia una porta que tenia una placa de llautó amb la inscripció «Mr. Alleyne». Aquí s'aturà, bufant d'esforç i vexació, i trucà. La veu estrident cridà:

—Endavant!

L'home entrà al despatx de Mr. Alleyne. Simultàniament Mr. Alleyne, un homenet que duïa ulleres amb muntura d'or damunt d'un rostre ben afaitat, d'una revolada alçà el cap d'una pila de documents. Era un cap tan rosat i pelat que semblava un gran ou que reposava damunt els papers. Mr. Alleyne no va perdre ni un moment:

—Farrington? Què vol dir, això? ¿Com és que sempre m'haig de queixar de vostè? ¿Li puc preguntar per què no ha fet una còpia del contracte entre Bodley i Kirwan? Li vaig dir que havia d'estar llesta abans de les quatre.

—Sí, senyor, però Mr. Shelley m'ha dit...

—Sí, senyor... *Mr. Shelley m'ha dit...* Faci el favor d'atendre el que li dic jo i no tants *si senyor però Mr. Shelley diu*. Sempre té alguna excusa o altra per esquivar la feina. Permeti'm que li digui que si no té el contracte copiat abans del vespre, exposaré el cas a Mr. Crosbie... Em sent, ara?

—Sí senyor.

—Em sent, ara?... Ah, i un altre detall! Sembla que digui les coses a la paret en comptes de dir-les a vostè. Entengui d'una vegada per totes que té mitja hora per dinar i no una hora i mitja. M'agradaria saber quants plats necessita... M'entén, ara?

—Sí, senyor.

Mr. Alleyne tornà a abaixar el cap damunt la pila de papers. L'home mirava fit a fit el crani il·lustrós que dirigia els afers de Crosbie & Alleyne i en calibrava la fragilitat. Un espasme de ràbia li engrapà el coll per uns moments i després passà, deixant-li una intensa sensació de set. L'home identificà la sensació i va experimentar la necessitat de fer una bona beguda aquella nit. Ja eren a la segona meitat de mes i, si tenia la còpia acabada a temps, Mr. Alleyne potser li donaria un volant per al caixer. Es va quedar immòbil, els ulls fixos clavats en el cap que sortia per damunt de la pila de papers. De sobte Mr. Alleyne començà a remenar tots els papers, buscant alguna cosa. Després, com si no s'hagués adonat de la presència de l'home fins en aquell moment, tornà a alçar el cap d'una revolada, tot dient:

—Eh? Que s'ha d'estar aquí dret tot lo dia? Ja li ho dic jo, Farrington, que es pren les coses amb calma!

—M'esperava per veure...

—Molt bé, no cal que s'esperï per veure res. Vagi a baix i faci la seva feina.

L'home caminà feixugament cap a la porta, i quan sortia de l'estança va sentir l'espiguet de Mr. Alleyne que li deia que, si no tenia el contracte copiat abans del vespre, Mr. Crosbie s'assabentaria del cas.

Va tornar a la seva taula del despatx de sota i va comptar els fulls que li faltaven per copiar. Va agafar la ploma i la va sucuar al tinter, però continuava fitant estúpidament les últimes paraules que havia escrit: «En cap cas no podrà el susdit Bernard Bodley basar-se...». Queia la tarda i al cap de pocs minuts encendrien el gas: aleshores podria escriure. Va sentir que s'havia de remullar la gola seca. Es va aixecar de la taula i, alçant la post com abans, va sortir de l'oficina. Quan sortia, l'oficial major se'l va mirar interrogativament.

—Tot conforme, Mr. Shelley —digué l'home fent un senyal amb el dit per indicar l'objecte del seu viatge.

L'oficial major mirà l'estant dels barrets, però veient el rengle complet no va fer cap remarca. Així que va ser al replà l'home es va treure de la butxaca una gorra escocesa de pastor, se la va posar al cap i baixà corrents les escales primparades. Des de la porta del carrer va avançar furtivament per la vorera arran de paret fins a la cantonada i es va ficar tot d'una en una entrada. Ara estava a cobert al fosc reservat del local de l'O'Neill i, omplint la finestreta que donava al bar amb la seva cara inflamada, del color d'un vi fosc o una carn fosca, va cridar:

—Ei, Pat, passa'ns un got de negra per remei, si ets tan amable.

L'oficiant li va portar un got de cervesa negra corrent. L'home se la begué d'un glop i va demanar un gra de comí. Va posar un penic damunt del taulell

i, deixant l'oficiant buscant-lo en la penombra a les palpentos, abandonà el reservat tan furtivament com hi havia entrat.

La foscor, acompanyada d'una espessa boira, s'emparava del capvespre de febrer i ja havien encès els fanals d'Eustace Street. L'home va caminar arrecerat a les cases fins que va arribar a la porta de l'oficina, tot preguntant-se si podria acabar la còpia a temps. Per les escales, una olor de perfums pungent i molla li saludava el nas: evidentment, Miss Delacour havia vingut mentre ell era fora a ca l'O'Neill. S'entaforà altra vegada la gorra a la butxaca i tornà a entrar a l'oficina, assumint un aire de distret.

—Mr. Alleyne l'ha cridat —va dir l'oficial major severament—. On era?

L'home ullà els dos clients que estaven drets davant del taulell com per implicar que la seva presència li impedia de respondre. Com que els clients eren homes tots dos, l'oficial major es va permetre una riulla.

—Ja me'l sé, aquest joc —va dir—. Cinc vegades en un dia és una miqueta... Bé, més val que obri l'ull i busqui una còpia de la nostra correspondència del cas Delacour per a Mr. Alleyne.

Aquesta forma d'adreçar-se-li en presència del públic, la corregida escales amunt i la cervesa negra que havia engolit tan precipitadament van fer confondre l'home i, quan s'assegué a la seva taula per buscar el que li reclamaven, s'adonà de com era de desesperada la tasca d'acabar la còpia del contracte abans de dos quarts de sis. Queia la nit, fosca i humida, i es delia per passar-la als bars, bevent amb els amics envoltat per la claror de gas i pel repic de gots. Va trobar la correspondència de Delacour i va sortir de l'oficina. Confiava que Mr. Alleyne no descobrís que faltaven les dues últimes cartes.

El perfum pungent i moll planava per tot el trajecte fins al despatx de Mr. Alleyne. Miss Delacour era una dona de mitjana edat d'aspecte jueu. Deien que a Mr. Alleyne li feia peça, ella o els seus diners. Venia per l'oficina sovint i s'hi estava molt de temps quan venia. Ara seia al costat de la taula d'ell en una aroma de perfums, acariciant el mànec del paraigua i bressolant la gran ploma negra del barret. Mr. Alleyne havia fet rodar la cadira per tenir-la de cara i havia posat el peu dret airosument per damunt del genoll esquerre. L'home va posar la correspondència damunt de la taula i s'inclinà respectuosament, però tant Mr. Alleyne com Miss Delacour van ignorar la seva inclinació. Mr. Alleyne va donar un copet a la correspondència amb un dit i després el projectà cap a ell com si digués: «Conforme, pot anar-se'n».

L'home tornà a l'oficina de baix i s'assegué de nou a la taula. Fitava atentament la frase incompleta: «En cap cas no podrà el susdit Bernard Bodley basarse...» i va pensar que era estrany que les tres últimes paraules comencessin amb la mateixa lletra. L'oficial major començà a donar pressa a Miss Parker dient que mai no tindria les cartes picades a temps per al correu. L'home escoltà el teleig de la màquina uns minuts i després es posà a la feina per acabar la còpia. Però no tenia el cap clar i el pensament li fugia cap a la claror i el renou de la taverna. Era una nit per beure ponx calent. Va maldar amb la còpia, però quan van tocar les cinc al rellotge encara li quedaven catorze pàgines per escriure. Que rebenti! No acabaria a temps. Es delia de ganes de renegar en veu alta, de donar un cop de puny violent a alguna cosa. Estava tan enrabiad que va escriure «Bernard Bernard» en comptes de «Bernard Bodley» i va haver de començar una altra vegada en un full net.

Se sentia prou fort per a fer una esbandida de l'oficina tot sol. El cos li frisava per fer alguna cosa, sortir corrents i rabejar-se en la violència. Totes les indig-

nitats de la vida l'enrabiaven. Podia demanar privadament un avanç al caixer? No, el caixer no li servia, no li servia per una merda: no li faria cap avanç... Sabia on trobaria els amics: Leonard i O'Halloran i Nassos Flynn. El baròmetre de la seva emotivitat marcava tempesta.

Estava tan abstret en les seves cabòries que el van haver de cridar dues vegades abans de respondre. Mr. Alleyne i Miss Delacour estaven drets a l'altra part del taulell i tots els escriptors s'havien girat preveient alguna cosa. L'home es va alçar de la taula. Mr. Alleyne va iniciar una tirada d'improperis dient que faltaven dues cartes. L'home contestà que no en sabia res, que ell havia fet una còpia exacta. La tirada continuava: era tan agra i violenta, que l'home amb prou feines podia evitar que el puny se li escapés de dret al cap de l'homenic que tenia al davant:

—No sé res d'unes altres dues cartes —deia estúpidament.

—No... *sap... res*. És clar que no sap res —digué Mr. Alleyne—. Digu'm una cosa —afegí, buscant primer amb els ulls l'aprovació de la dama del seu costat—: em pren per beneit? Es pensa que sóc tan beneit?

Els ulls de l'home van anar i tornar del rostre de la dama al caparró en forma d'ou; i quasi abans de ser-ne conscient, la llengua va trobar un moment feliç:

—Em penso, senyor —va dir—, que no sóc qui per contestar aquesta pregunta sincerament.

Es produí una pausa fins en l'alè dels escriptors. Tothom estava astorat (l'autor de la sortida no menys que els seus veïns), i Miss Delacour, que era una persona revinguda i afable, va començar a somriure obertament. A Mr. Alleyne li van pujar uns colors de cirera agreta i la boca se li crispà amb passió de nap-buf. Sacsejà el puny davant la cara de l'home fins al punt que semblava vibrar com el pom d'una màquina elèctrica.

—Brètol impertinent! Brètol impertinent! Ho tallaré curt, això de vostè. Esperis, que ja ho veurà! O em demana disculpes de la seva impertinència o plega de l'oficina ara mateix! Li dic que plega o em demana disculpes!

S'estava dret en una entrada de davant de l'oficina mirant si veia sortir el caixer sol. Van passar tots els escriptors i finalment el caixer va sortir amb l'oficial major. Era inútil d'intentar parlar-li estant amb l'oficial major. L'home notava que la seva posició era bastant dolenta. S'havia vist obligat a presentar una disculpa abjecta a Mr. Alleyne per la seva impertinència, però sabia quin vesper seria l'oficina per a ell. Recordava de quina manera Mr. Alleyne l'havia emprès contra el menut Peake fins que el va fer fora per col·locar el seu nebot. Es va sentir salvatge i assedegat i venjatiu, enutjat amb ell mateix i amb tothom. Mr. Alleyne no li donaria mai una hora de repòs; la vida seria un infern per a ell. Havia fet una bona bestiesa aquesta vegada. ¿No es podia haver ficat la llengua a la butxaca? Però no s'havien avingut mai des del principi, ell i Mr. Alleyne, des del dia que Mr. Alleyne havia sentit com ell imitava el seu accent del nord d'Irlanda per divertir el Higgins i Miss Parker; allò havia estat el començament. Podria haver temptejat el Higgins sobre els diners, però segurament que el Higgins mai no tenia res ni per a ell. Un home amb dues cases per mantenir era natural que no pogués...

Tornà a sentir-se al cossarrot la pruija del confort de la taverna. La boira començava a esborronar-lo de fred i pensava si no podria donar un toc al Pat a ca l'O'Neill. No en podria tocar més d'un xiling... i un xiling no valia la pena.

Però havia d'aconseguir diners d'un lloc o un altre: s'havia gastat l'últim penic amb el got de negra i aviat seria tard per treure diners d'enlloc. De sobte, mentre tocava la cadena del rellotge, va pensar en l'oficina de préstecs del Terry Kelly a Fleet Street. Aquell era el seu blanc. Com és que no hi havia pensat abans?

Va passar per l'estret carreró del Temple Bar a corre-cuita, mormolant per a ell mateix que tots ja se'n podien anar al diable perquè ell s'ho passaria bé aquella nit. El dependent del Terry Kelly va dir: «Una corona!», però el consignorador persistí en els sis xílings; i a la fi li van concedir els sis xílings trinco-trinco. Va sortir de la casa de préstecs content, fent un petit cilindre amb les monedes entre el dit gros i els altres. A Westmoreland Street les voreres eren plenes de nois i noies que tornaven de la feina, i guinets estripats corrien d'aquí d'allà anunciant les edicions vespertines. L'home passà entremig de la gernació, mirant l'espectacle en conjunt amb orgullosa satisfacció i fitant amb ull d'entès les oficinistes. Tenia el cap ple de soroll de les campanetes dels tramvies i de la fressa dels tròleis i amb el nas ja ensumava les anelles vaporoses del ponx. Tot caminant preestablia els termes amb què contaria l'incident als amics.

—O sigui, només me l'he mirat, fredament, sabeu, i l'he mirada a ella. Després me l'he tornat a mirar a ell... sense presses, sabeu? “Em penso que no sóc qui per contestar aquesta pregunta sincerament”, que dic.

Nassos Flynn seia al seu racó habitual de cal Davy Byrne i, quan va sentir la història, va convidar Farrington a una mitjana, dient que era de les coses bones que havia sentit mai. Farrington va convidar a una ronda al seu torn. Al cap d'una estona O'Halloran i Paddy Leonard van entrar i se'ls va repetir la història. O'Halloran va convidar tothom a racions de malt, calent, i va contar la història de la rèplica que va fer a l'oficial major quan estava a cal Callan de Fownes's Street; però com que la rèplica era a l'estil dels pastors liberals de les èglogues, va haver d'admetre que no era tan aguda com la rèplica de Farrington. Aquí Farrington va dir als amics que se la polissin i que en beguessin una altra.

Just quan anomenaven les metzines per a cadascú, qui diríeu que va entrar sinó el Higgins! Naturalment es va haver de reunir amb els altres. Els homes li van demanar que donés la seva versió, i ho va fer amb molta vivacitat perquè la visió dels cinc whiskiets calents era molt engrescadora. Tothom va esclatar de riure quan va fer com si Mr. Alleyne sacsegés el puny davant la cara de Farrington. Després va imitar Farrington, tot dient: «I aquí estava el meu soci, tranquil com si res», mentre Farrington mirava la colla amb els seus ulls bruts i feixucs, somrient i de tant en tant llepant-se les gotes de beguda del bigoti amb l'ajuda del llavi inferior.

Quan la ronda es va acabar hi va haver una pausa. O'Halloran tenia diners, però cap dels altres dos no semblava tenir-ne, o sigui que tot el grup va sortir del local amb certa recança. A la cantonada de Duke Street Higgins i Nassos Flynn van decantar cap a l'esquerra mentre els altres tres tornaven cap al centre. Queia un ploviscó sobre els freds carrers i, quan van arribar a Capitania del port, Farrington va suggerir la Scotch House. El bar era ple d'homes i d'aldarull de llengües i de gots. Els tres homes es van obrir pas entremig dels venedors de mistos que feien la grèmola a la porta i van formar un grupet a l'angle del taulell. Van començar a intercanviar històries. Leonard els va presentar un jove que es deia Weathers, que actuava al Tivoli com a acróbata i artista saltimbanqui. Farrington va convidar a una ronda. Weathers va dir que es prendria mig irlandès amb Apollinaris. Farrington, que tenia nocions precises de què era cada cosa,

va preguntar als amics si ells també volien prendre una Apollinaris; però els amics li van dir que els seus els fessin calents. La conversa va derivar cap al teatre. O'Halloran va convidar a una ronda i després Farrington va convidar a una altra ronda, mentre Weathers protestava que l'hospitalitat era ben bé irlandesa. Va prometre que els deixaria passar entre bastidors i els presentaria algunes noies maques. O'Halloran va dir que ell i el Leonard hi anirien, però que Farrington no hi aniria perquè era home casat; i els ulls bruts i feixucs del Farrington van mirar la colla maliciosament en senyal que entenia que el volien punxar. Weathers els va fer beure a tots mitja potinga de la seva butxaca i va prometre que es tornarien a veure més tard a cal Mulligan a Poolbeg Street.

Quan la Scotch House va tancar van anar a cal Mulligan. Van entrar al saló del darrera i O'Halloran va demanar combinats especials ben calents per a tots. Començaven a estar tous tots plegats. Farrington anava precisament a convidar a una altra ronda quan Weathers va tornar. Amb gran alleujament de Farrington, va beure un got de cervesa blanca aquesta vegada. La bossa anava disminuint, però en tenien prou per anar tirant. En aquest punt dues noies amb grans barrets i un jove amb un vestit de quadres van entrar i van seure en una taula del costat. Weathers els saludà i va dir a la colla que sortien del Tivoli. Els ulls de Farrington se li escapaven a cada moment en direcció a una de les noies. Hi havia alguna cosa d'imponent en la seva aparença. Una immensa banda de mussolina blava paonada li cenyia el barret i es nuava amb una gran llaçada sota la barbata; i portava guants d'un groc llampant, fins al colze. Farrington es va fixar admirativament en el braç grassonet que ella movia molt sovint i amb molta gràcia; i quan, al cap d'una estoneta, ella va retornar-li la mirada, va admirar encara més els seus ullassos bruns. Aquella expressió fixa de biaix el fascinava. Ella li va adreçar una o dues mirades i, quan el grup sortia del saló, li va fregar la cadira i va dir «Oh, perdó!» amb accent londinenc. Ell la va seguir amb la vista mentre sortia del saló amb l'esperança que es giraria a mirar-se'l, però va tenir un desengany. Maleí la falta de diners i maleí totes les rondes que havia pagat, particularment tots els whiskies amb Apollinaris que havia pagat al Weathers. Si alguna cosa odiava era un aprofitat. Estava tan arborat que va perdre el fil de la conversa dels seus amics.

Quan Paddy Leonard el cridà va descobrir que parlaven de proeses de força. Weathers ensenyava els bíceps a la colla i presumia tant, que els altres dos apel·laren a Farrington per salvar l'honor nacional. Farrington, per tant, es va tirar la màniga amunt i va ensenyar el seu bíceps a la colla. Van examinar i comparar tots dos braços i finalment van quedar que farien un pols. Van fer lloc a la taula i els dos homes hi van apuntalar els colzes, amb les mans agafades. Quan Paddy Leonard digués «Ja!» cada un havia d'intentar fer baixar la mà de l'altre fins a la taula. Farrington es veia seriós i determinat.

La prova va començar. Al cap d'uns trenta segons Weathers va fer baixar la mà del seu contrincant a poc a poc fins a la taula. La cara fosca i vinosa del Farrington s'enfocà encara més d'ira i d'humiliació d'haver estat vençut per un xicotet com aquell.

—No s'hi val a carregar el cos. Joga net —va dir.

—Qui no juga net? —va dir l'altre.

—Tornem-hi. Dues victòries en tres intents.

La prova recomençà. A Farrington les venes li sortien del front i la pallidesa del rostre de Weathers va agafar un to de peònia. Les mans i els braços els tremolaven de l'esforç. Després de bregar llargament Weathers una altra vegada

va fer baixar la mà del seu contrincant a poc a poc fins a la taula. Hi va haver una remor d'aplaudiments dels espectadors. El taverner, que estava dret darrera la taula, va fer un gest amb el cap al vencedor i digué amb estúpida familiaritat.

—Ah! Això sí que és traça!

—Què cony sabeu d'això? —digué Farrington amb un cop de geni girant-se cap a l'home— ¿Per què hi heu de posar cullerada, vós?

—Xit, xit —va fer l'O'Halloran, en observar l'expressió violenta de la cara de Farrington—. Apoquineu, companys. Farem l'últim rosolis i marxem.

Un home molt malcarat s'estava dret a la cantonada d'O'Donnell Bridge esperant el petit tramvia de Sandymount perquè el portés a casa. Estava ple de ràbia continguda i ganes de revenja. Se sentia humiliat i insatisfet; no se sentia ni tan sols borratxo; i només li quedaven dos penics a la butxaca. Ho maleïa tot. Se l'havia jugada a l'oficina, havia empenyorat el rellotge, havia gastat tots els diners; i ni tan sols s'havia emborratxat. Començà a tenir set una altra vegada i es delia per tornar a la calda empudegada de la taverna. Havia perdut la reputació d'home fort, després de ser vençut dues vegades per un simple xicot. Tenia el cor inflat de fúria i, quan va pensar en la dona del gran barret que l'havia fregat i dit «Perdó!», la fúria gairebé l'ofegava.

El tramvia el deixà a Shelbourne Road i menà el cossarro seguint l'ombra del mur de la caserna. No podia sofrir de tornar a casa. Quan va entrar per la porta costera va trobar la cuina buida i el foc de la cuina gairebé apagat. Va braolar a l'ull de l'escala:

—Ada! Ada!

La seva dona era una persona menuda i de faccions anguloses que maltractava el marit quan estava sobri i en patia els maltractes quan anava borratxo. Tenien cinc fills. Un marrec va baixar les escales corrents.

—Qui és? —va dir l'home, escodrintyant la fosca.

—Jo, papa.

—Qui ets? El Charlie?

—No, papa, el Tom.

—On és ta mare?

—És a l'església.

—Molt bé... Ha pensat a deixar-me alguna cosa per sopar?

—Sí, papa, jo...

—Encén el llum. Què vol dir això d'estar a les fosques? Que són al llit els altres nens?

L'home s'assegué feixugament en una de les cadires mentre el marrec encenia el llum. Va començar a imitar l'accent desinflat del seu fill, dient mig per a ell mateix: «A l'església, a l'església, si és servit!» Quan el llum va estar encès va donar un cop de puny a la taula i cridà:

—Què tinc per sopar?

—Vaig a... fer-lo, papa —digué el nen.

L'home s'alçà d'un bot furiosament i va assenyalar el foc.

—Amb aquest foc! Has deixat apagar el foc! Com hi ha Déu que t'ensenyaré a fer-ho una altra vegada.

Va fer un pas cap a la porta i va agafar el gaiato que hi havia darrera.

—Ja t'ensenyaré a deixar apagar el foc! —digué, remangant-se la màniga per deixar al braç llibertat d'acció.

El nen va cridar «Papa, papa!» i corregué ploriquejant pel voltant de la

taula, però l'home el seguí i l'agafà per la jaqueta. El nen, esparverat, va mirar a totes bandes, però, en no veure la manera d'escapar-se, va caure de genolls.

—Perquè deixis apagar el foc una altra vegada! —deia l'home, pegant-li fort amb el bastó— Té, cussonet!

El nen va fer un xiscl de dolor en sentir la fiblada del bastó a la cuixa. Va alçar les dues mans agafades amb la veu estremida d'esglai.

—Papa, papa —cridava—. No em peguis, papa! Jo... et diré una *avemaria*... et diré una *avemaria*, papa, si no em pegues... et diré una *avemaria*...

JAMES JOYCE
traducció de Joaquim Mallafre